

KORRUPSIYA VA UNGA QARSHI KURASH CHORALARI

Xudoyberdiyev Diyorbek Xasan o'g'li

Alfraganus University

Xalqaro munosabatlar yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada korrupsiya tushunchasi, uning jamiyat taraqqiyotiga salbiy ta'siri, iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlar hamda unga qarshi kurashishda milliy va xalqaro mexanizmlar yoritilgan. Shuningdek, korrupsiyaning oldini olishda qonunchilik, axloqiy qadriyatlar, raqamli texnologiyalar va fuqarolik jamiyatining o'rni tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: korrupsiya, poraxo'rlik, qonunchilik, oshkoralik, raqamli texnologiyalar, fuqarolik jamiyati, javobgarlik.

Abstract: This article discusses the concept of corruption, its negative impact on the development of society, its economic and social consequences, and national and international mechanisms for combating it. It also analyzes the role of legislation, ethical values, digital technologies, and civil society in preventing corruption.

Keywords: corruption, bribery, legislation, transparency, digital technologies, civil society, accountability.

Аннотация: В статье рассматриваются понятие коррупции, её негативное влияние на развитие общества, экономические и социальные последствия, а также национальные и международные механизмы борьбы с ней. Анализируется роль законодательства, этических ценностей, цифровых технологий и гражданского общества в предупреждении коррупции.

Ключевые слова: коррупция, взяточничество, законодательство, прозрачность, цифровые технологии, гражданское общество, подотчётность.

KIRISH

Korrupsiya — bu nafaqat bir davlatning ichki muammosi, balki butun dunyo miqyosida keng tarqalgan ijtimoiy-iqtisodiy illatlardan biridir. Korrupsiya davlat boshqaruvi tizimini zaiflashtiradi, iqtisodiy taraqqiyotni sekinlashtiradi va jamiyatda adolatsizlik kayfiyatini kuchaytiradi.

Bugungi kunda ko‘plab mamlakatlarda korrupsiyaga qarshi kurash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylangan. Korrupsiyaga qarshi samarali kurashish uchun faqatgina jazolash mexanizmlari emas, balki uning ildizini yo‘qotuvchi profilaktik chora-tadbirlar ham zarur.

ASOSIY QISM

1. Korrupsiya tushunchasi va uning ko‘rinishlari

Korrupsiya — bu mansab vakolatlaridan shaxsiy manfaat yo‘lida noqonuniy foydalanishdir. U turli shakllarda namoyon bo‘ladi:

pora olish yoki berish;

davlat mablag‘larini o‘zlashtirish;

tanlov va tender jarayonlarida noqonuniy bitimlar;

lavozimlarni sotib olish yoki “tanish-bilish” orqali hal qilish.

Korrupsiya ko‘pincha yashirin shaklda kechadi va uni aniqlash qiyin bo‘ladi. Shu bois unga qarshi tizimli va uzluksiz kurash talab etiladi.

2. Korrupsiyaning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlari

Korrupsiya iqtisodiyotni izdan chiqaradi, davlat byudjetiga katta zarar yetkazadi va xorijiy investitsiyalar oqimini kamaytiradi. U shuningdek:

davlat xizmatlarining sifatini pasaytiradi;

adolatsizlik muhitini kuchaytiradi;

aholining davlat idoralariga bo‘lgan ishonchini susaytiradi.

Jamiyatda korrupsiya keng tarqalganda, rivojlanish sekinlashadi, yoshlar orasida “halol mehnat emas, tanish-bilish muhim” degan noto‘g‘ri qarashlar shakllanadi.

3. O‘zbekiston va korrupsiyaga qarshi kurash siyosati

O'zbekistonda so'nggi yillarda korrupsiyaga qarshi kurash davlat siyosatining muhim yo'nalishiga aylandi. Korrupsiyaga qarshi kurash agentligi tashkil etilib, bu borada huquqiy va institutsional mexanizmlar mustahkamlandi.

Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha maxsus qonunlar qabul qilindi, davlat xizmatlarini raqamlashtirish orqali inson omilini kamaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu esa shaffoflikni oshirib, korrupsiya xavfini kamaytirishga xizmat qilmoqda.

4. Xalqaro hamkorlik va ilg'or tajribalar

Korrupsiyaga qarshi kurash — bu global masala. Shu bois Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi kabi xalqaro tashkilotlar korrupsiyaga qarshi konvensiyalar, monitoring tizimlari va qo'shma dasturlarni ishlab chiqmoqda.

Ko'plab rivojlangan davlatlarda elektron hukumat tizimi, ochiq ma'lumotlar bazasi, jamoatchilik nazorati kuchli yo'lga qo'yilgan. Bu tajribalar korrupsiya ko'rsatkichlarini sezilarli kamaytirgan.

5. Korrupsiyaning oldini olishda fuqarolik jamiyati va axloqiy qadriyatlarning roli

Korrupsiyaga qarshi kurashda faqat davlat organlari emas, balki fuqarolik jamiyati, OAV va har bir fuqaroning faol pozitsiyasi muhimdir. Axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash, halollik tamoyillarini targ'ib qilish orqali korrupsiyaga nisbatan murosasiz muhit shakllanadi.

Shuningdek, ta'lim tizimida halollik darslarini joriy etish, yoshlarni korrupsiyaga qarshi immunitet bilan tarbiyalash uzoq muddatli natija beradi.

XULOSA

Korrupsiya — bu jamiyat taraqqiyotiga jiddiy xavf tug'diruvchi omil. U iqtisodiy barqarorlikni izdan chiqaradi, adolat tamoyillarini zaiflashtiradi va davlat boshqaruv tizimiga ishonchni pasaytiradi.

Unga qarshi kurashishda huquqiy, iqtisodiy, ma'naviy va axloqiy choralarni uyg'unlashtirish zarur. Eng muhimi — korrupsiyani faqat jazolash emas, balki uni keltirib chiqaruvchi sabablarni bartaraf etishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. "Korrupsiyaga qarshi konvensiya" hujjatlari.
2. Korrupsiyaga qarshi kurash agentligi rasmiy ma'lumotlari.
3. Korrupsiya va unga qarshi kurash. O'quv qo'llanma. — Toshkent, 2023.
4. Jahon bankining global hisobotlari.
5. Transparency International. "Corruption Perceptions Index 2024".